

CASTELLS CATALANS

CIUTADILLA

Nom del castell: Ciutadilla
Data de construcció: XI
Municipi: Ciutadilla
Comarca: Urgell
Altitud: 538 m
Coordenades: E 1.140992 N 41.561011
(Geogràfica - ETRS89)
Com arribar-hi: situat damunt del nucli urbà de Ciutadilla.

El castell de Ciutadilla és un edifici de Ciutadilla (Urgell) declarat bé cultural d'interès nacional. És una antiga fortalesa medieval del segle XI amb elements posteriors romànics i gòtics, transformada al segle XVI en palau renaixentista i que va subsistir fins al 1835.

Història

La primera referència escrita n'és del 30 de setembre del 1029, quan una sentència arbitral parla de les muralles del castell i diu que el senyor jurisdiccional és Guerau de Guimerà. El 1061, es documenta un acord entre els esposos Guillem Ramon de Camarasa i Arsenda amb Bernat d'Oluja en el qual s'estableix que aquest rebria els castells de Guimerà i Ciutadilla amb la meitat dels delmes. Bernat d'Oluja prometé als esposos que els seria home propi i els féu jurament de fidelitat. El 1165, es torna a mencionar el castro de Ciutadilla en el testament del castlà Bernat d'Oluja, descendent de l'anterior i feudatari de Guillem de Cervera.

Maqueta del castell. Foto de Jordi Gironès.

En el segle XIII (1265-98), tenim informació de topades violentes entre els habitants del castell de Ciutadilla i els del castell de Nalec pels drets d'ús de les aigües del riu Corb. L'any 1358, Gispert de Guimerà consta com a senyor de Ciutadilla. El seu fill i successor en la senyoria, Gispertó, el trobem en els fogatjaments dels anys 1365-70, en què es deia que Ciutadilla, que era inclosa en la vegueria de Montblanc, tenia 100 focs.

El 1462, Guerau de Guimerà, esclatada la Guerra de la Generalitat contra el rei Joan II, va ser declarat per la Diputació enemic del Principat i fou donada l'ordre que li fossin confiscats els béns. L'historiador S. Sobrequés refereix que en el setge de la Força Vella de Girona, el 1462, hi havia entre els assetjats un Jasper de Guimerà i de Relat i el seu fill Francesc Benet de Guimerà.

Exterior del castell. Foto de Jordi Gironès.

Per tant, podem concloure que la família militava en el partit joanista.

Al segle XVI, Gispert de Guimerà converteix l'antic castell militar en un magnífic palau renaixentista, aixecant a més la torre mestra, que dona caràcter al castell i al poble. Ramon de Guimerà, senyor de Ciutadilla, esdevingué el 1640 plenipotenciari de la Diputació General de Catalunya, per concertar un ajut militar amb França per tal de fer front a Castella.

Els Guimerà senyorejaren Ciutadilla i el seu terme fins a finals del segle XVII. El seu llinatge es fusionà per matrimoni amb els Meca, barons de Castellar del Vallès. L'any 1702, es creà el títol de marquès de Ciutadilla que passà als Cortés d'Andrada, als Sentmenat i actualment, a la família Sagnier.

Arquitectura

Dipositats en diferents nivells en el cim d'un turó al costat de la vila, el castell, tot i haver estat profundament reformat el segle XVI, mantingué a l'exterior l'originària estructura de fortalesa i bona part dels seus paraments i àmbits interiors responen a empremtes constructives medievals. Posseïa un doble recinte emmurallat, més tosc l'exterior, davant del fossat, i de carreuada grossa l'interior, amb espitlleres a la part baixa i amples obertures amb llinda i trencaaigües, avui tapiades, encimbellades per merlets al coronament, que correspondria a la reforma cinccentista aixecada sobre els nivells inferiors d'època medieval. També segueix aquest esquema l'única de les torres conservades, de l'homenatge, que enlaira,

Interior del castell. Foto de Jordi Gironès.

sobre fonaments antics, els seus cossos superiors amb obertures motllurades.

La fortalesa conforma un recinte quadrangular amb edificacions disposades al voltant d'un pati trapezoïdal, que manifesten igualment les diferents fases de construcció. Així, malgrat l'estat ruïnós, hom pot suposar que les dependències senyorials es disposaven a l'ala dreta del pati, mentre que a l'esquerra hi havia magatzems i dependències militars.

Destaquen, a l'àrea noble, el Saló, amb grans arcs rebaixats que sostenien una coberta, avui perduda, i l'antiga capella amb volta nervada. L'escala noble, a un costat del pati d'armes, dona accés a les estances situades al pis principal, amb entrades decorades per calats. Una fotografia del 1943 permet encara percebre el bon disseny d'aquest accés, conformat per una escalinata amb arcs rampants sobre columnes toscanes i balustrada que donava a un replà amb galeria d'arcs de mig punt i també sobre columnes, al final de la qual

Pati interior des de la torre. Foto de Jordi Gironès.

Interior del castell. Foto de Jordi Gironès.

s'obria una porta amb emmarcament de pilastres i frontó. Aquesta part, lamentablement perduda de fa pocs anys, és la més característica del grup d'actuacions que a finals del segle XVI (c. 1582) dotaren d'aspecte residencial l'edifici. De fet, si bé les reformes se succeïren al castell al llarg de la baixa Edat Mitjana, les intervencions cincen-tistes, tot i que només foren parcials, resulten especialment significatives. Primerament perquè determinaren la convivència, amb caràcter ornamental, d'elements de la gramàtica clàssica amb d'altres enclosos encara dins la tradició gòticitzant. D'altra banda, les actuacions renaixentistes del castell de Ciutadilla s'han d'interpretar en un context més ampli de reformes efectuades en altres castells lleidatans (Arbeca, Albi, Puiggròs, Bellpuig...) durant el segle XVI que potser foren necessàries a causa dels desperfectes causats per la guerra civil del segle XV, i que tendiren a dotar

de caràcter palatí les velles construccions que no perderen, però, la seva funció militar originària.

El 1702, a l'entorn del castell fou creat el marquesat de Ciutadilla que l'any 1971 pertanyia a la família Sagnier. El castell fou abandonat el 1908, encetant-se aleshores un període de lenta devas-tació fins fa uns anys en què s'intentà la seva re-cuperació.

A la dreta del portal d'entrada al castell, s'aixeca una magnífica torre mestra quadrangular de set plantes, amb matacà i finestral renaixentista les superiors, que encara avui dia són exponent, amb les restes que queden en peu, del que fou aquest magnífic castell. El pati interior de forma trape-zoïdal té, en la seva banda nord, una gran escala que fins a inicis de segle disposava d'una galeria superior amb una magnífica columnata.

Abandonat a les inclemències del temps, el 1908, comença a enderrocar-se una part de l'edifici per anar cedint de mica en mica la majoria dels ele-ments arquitectònics, ajudat pel vandalisme. A principis del segle XXI, començaren les obres d'una mínima restauració per aturar-ne la total degradació.

Maig de 2017

Elena Fàbregas
Jordi Gironès

Dependència interior del castell. Foto de Jordi Gironès.